

Tolmetus ja talitus TALLINNAS, Pagari uul. nr. 1 <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">□</div> Tolmetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1 style="font-size: 4em; margin: 0;">SÕDUR</h1> <p style="font-size: 1.2em; margin: 5px 0;">SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.</p> <p style="font-size: 1.1em; margin: 0;">ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka. <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">□</div> Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.		

Nr 32

Laupäeval, 25. oktoobril 1919.

I. aastakäik.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Aruanne Eesti rahwawäelaste kaotuste kohta septembri kuul 1919.
2. Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.
3. Sõjawäelised oskussõnad.
4. Piirikontrolli palganormid.

Üleüldine osa:

1. Wäiteriitide sõjawägi (J. Soots).
2. Seisukord meie wäerindadel.
3. Saksa kapitulatsioonil põhjused 11. novembril 1918 a.
4. Ludendorffi sõjamälestused.
5. Segateated.
6. Sõdurite sport.
7. Kirjawastused.
8. Kuulutused.

□
Ametlik osa.
□

A r u a n n e

Eesti rahwawäe kaotuste kohta septembri kuul 1919.

Surma saanud:

Ohwitseri	1.
Rahwawäelasi	36.
Sellest arvust on lahingus langenud	21.
Haigustesse surnud	13.
Haawadesse	2.
Õnnetu juhtumise läbi surma saanud	1.
Kokku	37.

Saawata saanud:

Ohwitseri	1.
Rahwawäelasi	51.
Teadmata kadunud ja wangi langenud:	
Ohwitseri	—
Rahwawäelasi	7.

Wägede Ülemjuhataja Staabi Ülem:
 Kindralstaabi Kindralmajor **Soots.**

Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakäskudest.

Nr. 661.

Tallinnas, 16. oktoobril 1919.

1) Tallinnas on luba elada ainult nendel Põhja-Lääne-Armee ohwitseridel, arstidel ja ametnikudel, kellel sellekohased tunnistused Wene B.-L.-Armee etapi komandandi poolt väljaantud ja linna Komandantuuris registreeritud on.

2) Tallinnasse sisesõitwate Wene sõjawäelaste dokumentide rewideerimist ja registreerimist korraldada linna komandandil ühes sellega määratud Wene B.-L.-Armee esitajaga.

3) Kõik ohwitserid, arstid ja ametnikud, kellel mainitud tunnistused puuduvad, peawad rutulises korras Narwa B.-L.-Armee korrapidaja-kindrali käsutusse saadetud jaama.

Nr. 663.

Tallinnas, 16. oktoobril 1919.

Mereobservatoorium saadab iga päew ilmateateid telefoni ja telegrafi teel laiali, kuid need teated jääwad enamasti wäeosade kanifeleisise kasutamata seisma. Käsen nendele abutustele, kes Mereobservatooriumi teateid saawad, neid igapäew välja panna nähtawasse kohta, nii et ka eraisikud neid lugeda wõiwad.

Nr. 667.

Tallinnas, 19. oktoobril 1919.

Amaldan minu poolt finnitatud tingimised merewäe ja sõjawäe lenduri ja lendur-waatileja kutsse saamiseks Eesti Wabariigi lennuwäes:

Tingimised

merewäe ja sõjawäe lenduri kutsse saamiseks Eesti Wabariigi lennuwäes.

A. Merewäe lenduri kutsse finnitatud wõiwad need lenduri-õpilased saada, kes praktilise ja teoreetilise eksamihääl rahuloldawalt ära on teinud Lennuwäe Walitsuse Sõjajaooskonna juures.

a. Praktilise eksamihääl tingimised:

1) Hydroaeroplani iseseiswalt juhtides vähemalt 1 tund 30 minutit õhus wiibida, 2000 meetri kõrgusele tõustes ja sel kõrgusel lennumasinat vähemalt 30 minutit sirgjoones pidades. Maanduda liuglendes pare-

male ja pahemale poole spiraalides ja 500 meetri kõrguselt mootorit seisma jättes hydroaerodroomi lähedale.

2) Täpisealsetes maandumiselts vahemalt üks maandumine neljast silla lähedale teha, liuglendes 200 meetri kõrguselt ja mootori seisma jättes.

3) Kauguslend vahemalt 50 wersta pikune antud ülesandel täita.

b. Teoreetilise eksami tingimised :

Rahuloldaw eksam teha järgmistes õpeainetes : 1) aviaatsiooni teoorias ; 2) aeromehaanikas ; 3) hydroaeroplani ja aeroplani teaduses ; 4) materjali teaduses ; 5) mootorite teaduses ; 6) õhufotografias ; 7) aeroloogias ; 8) radiotelegrafias ; 9) kuulipildujate, pommide ja pommipildumise aparatuuride tundmises.

B. Sõjaväe lenduri kutses kinnitatud saada õdivad need lenduri-õpilased, kes praktilise ja teoreetilise eksami ära teinud Lennuväe Valitsuse Opejaooskonna juures.

a. Praktilise eksami tingimised :

1) Aeroplani iseseiswalt juhtides vahemalt 1 tund 30 minutit õhus viibida, 2000 meetri kõrgusele tõustes ja sel kõrgusel vahemalt 30 minutit sirgjoont pidades. Maanduda liuglendes paremale ja pahemale poole spiraalides, 500 meetri kõrguselt mootorit seisma jättes aerodroomile.

2) Täpisealsetes maandumiselts vahemalt üks maandumine neljast aerodroomile märgitud 50 meetrilise diameetriga rõngasse teha, liuglendes 200 meetri kõrguselt mootorit seisma jättes.

3) Kauguslend vahemalt 50 wersta pikune antud ülesandel täita.

a. Teoreetilise eksami tingimised :

Rahuloldawalt eksam ära teha järgmistes õpeainetes : 1) aviaatsiooni teoorias ; 2) aeroplani teaduses ; 3) aeromehaanikas ; 4) materjali teaduses ; 5) mootorite teaduses ; 6) õhufotografias ; 7) aeroloogias ; 8) radiotelegrafias ; 9) kuul- ja pommipildumise teaduses.

Tingimised

lendur-waatleja kutses saamiseks Eesti Wabariigi lennuväes :

Lendur-waatleja kutses õdivad kinnitatud saada ohwitserid, kes järgmistele tingimistele vastawad :

a. Mitte vähem kui 5 tundi õhus on viibinud praktilisi ülesandeid täites.

b. Teoreetilise eksami Lennuväe Valitsuse Opejaooskonna juures rahuloldawalt ära on teinud järgmistes õpeainetes :

1) kuulipildujate, pommide ja pommipildumise aparatuuride tundmises ; 2) radiotelegrafias ; 3) aeroloogias ; 4) õhufotografias ; 5) lennumasinatundmises ; 6) mootorite teaduses.

Nr. 668.

Tallinnas, 20. oktoobril 1919.

Olen tähele pannud, et viimasel ajal paljud ohwitserid ühe ehk teise haiguse põhjal, mida nad eneselt ütlevad olewat, on arstlike komisjonide poolt riivitud tunnistatud. Suur protsent sarnasel kombel riivitud tunnistatud ohwitseridest lasub oletada, et arstlikud komisjonid mitte küllalt nõudlikud pole läbiwaatamise ajal. Peab meeles pidama, et meil ohwitseridest suur puudus on ja pealegi puudus reahwitseridest, kuna riivitud ohwitseri juba niipalju kogub, et neile enam kohti anda ei ole. Teiselt poolt loen sarnast tungi arstlikesse komisjonidesse ohwitseride poolt praegusel ajal

haiguste põhjal, mis suuremat tahtmist teenistuses ei teeks, kõrwalehoitudiseks rea- ja ühtlasi sellega ta fronditeenistusest.

Sellepärast käjen tulewikus arstlike komisjonide rohkem nõudlikumad olla ja täpisealt oma otsusi teha nende seaduste järele, mis selleks maksivad on. Tunnistuse peal, mis on wäljaantud komisjoni poolt riivitud tunnistamise puhul, peab olema aratähendatud, kas ohwitser alaliselt riivitud jääb, või on teatud aja pärast tarwilik uus järelewaatus, sest haigus võib paraneda ja ühes sellega võiks kord riivitud tunnistatud ohwitser jälle reateenistusse määratud soada.

Peale selle peab igakord arstlikes komisjonis üks sõjaväeline esitaja ohwitser olema, kes komisjoni poolt antawale tunnistusele (riivitud tunnistamises ehk hoopis teenistusest wabastamises) peob alla kirjutama. Kinnitatud ohwitseri määramine komisjonidesse jääb kohalikkude garnisoni ülemate hoolde, ehk wäesades wäeosa ülemate hoolde. Üks ja seesama ohwitser ei või ühekorraga üle ühe nädala komisjonis esitaja olla, waid peab wõhetatud saama. Kõik sõjaväe teenistusest wabastatud ohwitseride, arstide ja ametnikkude sellekohased tunnistused peawad olema kinnitatud Sõjaväe Termishoiu Valitsuse ülema poolt, ainult siis loetakse neid makswateks. Sarnased wabastamised kinnitatakse käsus Wabariigi Sõjavägede.

Kohustan Sõjaväe Termishoiu Valitsuse ülemat selle järele walwata, et kõik, mis selles minu päewakäsus Termishoiu Valitsuse punktub, täpisealt saaks täidetud.

Sõjavägede Ülemjuhataja,
Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner.**

Sõjaväelistest oskusõnadedest

on weel järgmised wastu wõetud ja üleüldiseks tarwitamiseks soowitatud :

1) „Въ запасъ“ — „Tagawaras“ — lugeda neid, kes tegewast wäeteenistusest wabastatud enne sõjaväe teenistusseaduses ettenähtud teenistuse aja lõppu ja kes mobilisatsioonil korral peawad ilmuma teenistusse.

2) „Въ отставку“ — „Teenistusest wakaastatud“ — lugeda neid, kes on wäeteenistusest wabastatud peale sõjaväe teenistusseaduses ettenähtud teenistuse aja lõppu ja keda mobilisatsioonil korral teenistusse ei kutsuta.

3) „Уволены вообще отъ военной службы“ — „Teenistusest kõlbmatud“ — lugeda neid, kes termististel põhjustel wäeteenistusest täiesti wabastatud.

Piirikontrolli palganormid.

Alutawa Rogu poolt wastuwõetud 2. oktoobril 1919 a.

Piirikontrolli ülem — 1.200 mfk., piirikontrolli ülema abi — 1.100 mfk., 1. kategooria wanem kontrollbör — 1.000 mfk., 2. kategooria wanem kontrollbör 950 mfk., 3. kategooria wanem kontrollbör 900 mfk., 4. kategooria wanem kontrollbör 850 mfk., punktide kontrollbörid ja piirikontrollameli asjaajajad 800 mfk., wanemad kirjutajad ja wanemad alamohwitserid 400 mfk., nooremad kirjutajad ja alamohwitserid 300 mfk., reamehed — käskjalad 200 mfk., naiskirjutajad 300—600 mfk.

Meilidne osa.

Wäikeriikide sõjawägi.

J. Soots.

27.

Kokkuvõtte.

Rõik eelpool waadeldud wäikeriigid on tarwilitsus arwanud enesel sõjawäge pidada, hoolimata sellest, et mõned neist geograafiliselt niisugustel kohtadel asuwad, kus suurriikide huwide kokkupõrkamist eeltada ei tule, ja teised nende suurriikide poolt igaweseks ajaks erapooletuks on tunnistatud.

Sõjawäe tüüp on mitmesugune: alaliseft sõjawäest kuni täielise miilitfani.

Järele waadates näeme, et need riigid, mis geograafiliselt suurriikide huwide ringkonnas ja lausmaal asuwad ja mille elanikud mitte wilunud kütid pole, enesele alalise sõjawäe pidamise kohasemaks on arwanud, kuna aga need riigid, mis geograafiliselt suurriikide huwide piirkonnast laugemal seisawad, ja kus maa mägine ning elanikud sellepärast osawad kütid, — miilitfja pidamise juure on jäänud.

Igal maal maffab üleüldine wäeteenistuse sundus, mis peale selle ka isiklik on, wäljaarwatud Belgia, kus asemiku palkamine lubatud ja moodis on, mille tagajärjed aga riigile mitte kasuks pole olnud.

Rõikides riikides sünnib sõjawäe komplekteerimine põhjusemõttelikult territoriaalfüsteemi järele, kuid kusagil riigis pole see täpisealt läbi wiidud: ifta on mõned wäeosad üle terve riigi kogutud.

Igal pool on ülemateks sellekohase kutseharidusega mehed: ohwitserid ja alamohwitserid, sellede ettevalmistus tahe süsteemi järele sünnib. Ühes osas waadeldud riikides katfutatse ohwitseridele korraga hea kutseharidus anda, mille järele siis ülendamine ilma ifeäralise efsamita sünnib, teises osas antakse ameti algusel korraga natuke kutseharidust, nõutakse aga pärast iga ameti eht auastme kõrgendamise eel uue kursuse lõpetamist eht efsami. Efsimene süsteem on kohasem elutufelistele instruktoreile, kes siis otsetohe awarama filmaringiga oma pratfilitf tegevust wõiwad alata; teine on kohasem tagawara ülematele, sest sel wiisil wõib neid rohkem ette walmistada, kuna need, keda asi huwitab, aja jooksul endid wõiwad täiendada.

Wäeosade korraldus on kõikides riikides enamwähem ühesugune. Sellejuures on suuremats üksufeks mõnes riigis brigaad, mõnes diwiis, mõnes korpus, nagu seda kohalised olud nõuawad.

Mõnes riigis on suurema wäeosa ülem ühtlasi ka sõjaringkonna ülemaks; Daanis ja Schweitfis seda aga pole. Daanis wististi sellepärast, et brigaadid sõja ajal otsetohe tegewaks wäeks kawatfetatse ühendada, Schweitfis aga sellepärast, et kanton walitfusus aasta läbi töötab, kuna aga wäeosade staabid ainult õppuse ajal töötawad. Igatahes on tööjaotus spowitaw, sest ta kergendab mobilisatfiooni.

Reis riikides, kus alalise sõjawäe asemel miilitf on, asutatakse mobilisatfiooni ajal kolmesugune sõjawägi, millest küll iga liit ifesugust nime kannab, kuid oma tüüpuse poolest moobustawad need liigid tegewa, kaitse- ja tagawäe. Kus alaline sõjawägi on, näeme ainult seda wäge ja selle

täienduswäge, kuna Belgia koda niktude kaardiwägi ja Daani „kõik mehed, kes sõjariistu suudawad kanda“, sõjalises mõttes iftagi ainult õpetamata meeste tagwara on.

Ülem wõim sõjawäe kohta on kuningriikides kuningaga päralt, wabariigis ofalt, nimelt seadustandew wõim, parlamendi päralt, ofalt, nimelt täidesaatew wõim, ühenduse walitfufuse päralt.

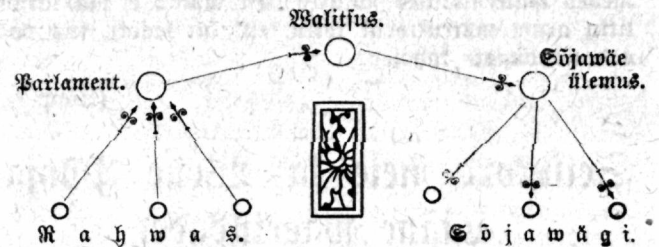
Sarilik sõjawäe testwalitfusus on igas riigis walitfufuse ühe liikme kätte usaldatud, kes sellepeale waatamata, et ta peaeagu igas riigis ifesugust auniste kannab, oma olu poolest iftagi üts ja seesama sõjamineister on. Tema juures näeme ka peaeagu igas riigis mõne kollegiaal-asutuse: komitee, komisjoni eht nõukogu, mis asjatundjatest koos seisawad ja tähtsamaid sõjawäe küsimust arutawad.

Sõja ajal on wägede üle mjuhatajaks kuningriikides kuningas, wabariigis aga parlamendi poolt ifeäralisel wiisil walitfud üle mjuhataja, kellele peaeagu kuninglik wõim usaldatakse.

Rõik wäeosad walitfetatse ainuwalitfufuse põhjusemõttel ülemate poolt nimetatud ifitute läbi.

Ei rahu ega sõja ajal näe meie kusagil seda, et wäeosade üle kollegiaal-asutused walitfeksid eht et wäeklemaid alamate poolt walitaks.

Rahwa, walitfufuse ja sõjawäe wahelord on kõikides riikides oma peajoontes niisugune, nagu alalfeiswast kujutufest näha.

Riigi rahwa tahtmine awaldub rahwa poolt walitfud parlamendi läbi, mille seadustandew wõim tähtsamais asjus ka sõjawäe kohta käib. Seaduse täitmise wõim on parlamendi enamuseft kokku seatud walitfufuse päralt, mille liikmeks ka sõjamineister on. Sõjamineistri käsutuses on sõjawäe ülemad, wiimaste all sõjawägi.

Niisuguse korralduse järele täidab igas riigis sõjawägi rahwa tahtmist, kui see tahtmine walitfufuse läbi on awaldatud. Mingsuguseid käsustid eht juhatusi ei wõi rahwas ega parlament üheski riigis sõjawäele otsetohe anda.

Sõjawägi omalt poolt, kui seadustäitwa wõimu käsualune orgaan, ei tohi enmast mingisugustesse poliitika asjadesse segada, et moraaliliselt ühine olla ja selle walitfufuse käsustid täita, keda parlamendi enamus on riiki juhtima pannud. Selles mõttes on kõikides riikides wäeteenijate poliitilised õigused seaduseandmise teel ktfsendatud.

Sõjawäe tehaseid ja ladusid on enesele iga riik niipalju püüdnud asutada, et sõja ajal majandusliselt mitte teiste riikide wõimuses seista. Kuid mõned riigid pole jõudnud enesele suurkükiwalamise wabrikut asutada. Schweitfis aga on paljud ladud asutamata jäetud, sest et solbatile on tagawarasse minelul riided, warustus ja püss kätte jäetud. See on kergendusfeks mobilisatfiooni ajal.

Iga walitfusus on oma riigis sõjaliselt tähtsamad punktid kindlustanud, et sellega waenlast kinni

pidada ja aega võtta kavatsetud sõjaplaani täitmiseks.

Sõjaväe kulud teevad igas riigis hea summa wälja, 15—25 % kõigest riigi wäljaminekuteest moodustades. Kuid selle peale waadatakse kui hädaohu vastu kinnitamise raha peale, mida ka igaweseks ajaks erapoole- tute tunnustatud riigid ei julge maksmata jätta.

Et sõjaväe kulufid wähenendada, käitakse mitmel pool põhjusmõtte järele, et wäeteenistuse sundus ei maksa mitte üffi isikute kohta, waid ka ettemõttete kohta. Selle järeldusel näeme, et raudteed ja laewad wäeteenijaid ja sõjaväe tarwitusi alandatud hinnaga weawad.

Ühes riigis, nimelt Schweitsis, on isekraline tulu- hallitas sõjaväe heaks — wäemafsu nõudmine nendelt, kes ei teeni.

Kõikides riikides on soldati palk hoopis wäike, kuna instruktore, s. o. ohwitseride ja alamohwitseride, palk märksa suurem on. See tuleb esiteks sellest et soldat saab prii ülespidamise ja warustuse, kuna ohwitserid seda ei saa ja sellepärast sedawõrd raha rohkem peawad saama. Kui ohwitser ka prii ülespidamise ja warustuse saaks, ehk wastupidi: kui soldat oma ülespidamise ja warustuse olets pidanud osima, siis poleks soldati ja instruktori rahalise tasu wahel mitte suur. Teiselt wäeteenistus teatud aeg igapähele k o h u s e k s.

Soldatid, kes ainult kohuse aega teeniwad, ei saa peale priiülespidamise palju. Instruktoreile, kes waba- tahtlised on ja üle sunduse aja teeniwad, peab sedawõrd palka antama, nagu sarnase haridusega mehed erateenistuses saawad, sest muudu ei saa tarwitiku arwu instruktoreisi koku, ehk kui saabki, siis pole nad nõudmiste kohased.

(Lõpp.)

Seisukord meie ja Wene Põhja- Lääne wäerindadel.

Operatsioon Peterburi wõtmiseks, mis tats nädalat tagasi algas, kestab wahetpidamata edasi. Enamlased, kes alguses pea olid kaotanud ja tabuühimus põgenesid, on endid Krasnaja Gorka ja Peterburi eelsetel positsioonidel koguda suutnud. Nad teewad nüüd meele- tungimisi katseid meie ja Põhja-Lääne armee edasi- tungimisi seisma panna.

Soome lahe ääres on osa meie wägesid ja ingerlased juba wiiendat päewa ägedates wõitlustes Gora Wolobi, Kalitschi jõe, Ust-Ruditsa, Mischelewo ja Petrowstaja küllade piirkonnas. Waenlasel on siin kindlustatud kiinil Krasnaja Gorka ja Seeraja Lofchodi kindluse raskete suurtükkide kaitse all wiis tema pare- mat polku ja umbes 1500 meheline madruste jalk, kes meeleheitlikult vastu panewad ja ka wastupeale- tungimisi ette wõtawad. Waenlasel on ka soomusautod Dranienbaumi—Gostilitsa teedel.

Waenlase laewastik Kroonlinnast aitab oma maa- wägedele kaasa, meie laewastikku pommitades ja isegi wäljasõitusi ette wõttes. Waenlane kaitseb kõigi oma jõududega Krasnaja Gorkat, seda Kroonlinna ja Peter- buri wõit. Dõsel vastu 21. oktoobrit läts waenlase laewastikule tema wäljasõit Kroonlinnast kallid maksma: tema tats „Nowiku“ tüüpuslik miiniristlejat—üks nendest „Gawril“, teise nimi teadmata,—fattusid meie miinide otsa ja wajusid ühes meesonnaga (umbes 350 meest) põhja; maale pääsesid paatides ainult 6 meest, kes meie poolt wangi wõeti.

Peterburi sihil opereerib Wene Põhja-Lääne armee juba nädal otsa Krasnoje Seloo, Gatschina ja Pawlowski raioonis, ägedaid wõitlusi pidades Peterburi garnisoniga. Enamlaste teadete järele wõibelda siin eeskujulikult kait Peterburi sõjakoollide kutsandid, kom- munistide ja madruste salgad. Mõlemilt poolt wõtta wõitlustest osa tankid. Enamlaste tankid olla Peter- buris walmistatud. Tankide osawõtmise wõitlustest Peterburi eelsetel positsioonidel olla punase sõjaväe meeleola tõstamiseks wäga palju kaasa mõjunud, mis lootust Peterburi kaitsemiseks andwat. Wisad otustat- wad wõitlused on käimas Michailowstaja, Gorelowo, Pawlo ski, Iffora ja Liifino joonel. Nendest wõit- lustest, kui ka wõitlustest Krasnaja Gorka ees, oleneb Peterburi saatus. Terwe ilm paneb suure põnewusega neid wõitlusi tähele.

Lunga sihil on waenlase wastupanel palju nõrgem. Põhja-Lääne armee osad on siin ilma suurema wae- wata Gatschina—Lunga raudtee terwelt waenlasest puhastanud ja Peterburi—Wiitebsti raudtee läbi lõiganud, Batetskaja ja Dredeschi jaama ära wõtnud. Lunga linna ja Pihkwa sihil on Põhja-Lääne armee osad Gorobetsi, Kriidõi, Strugi-Belowa ja Dubino joonel. Waenlane püüab, end Jeofilowa Bustoma raioonis kogudes, wastupealetungimisi Strugi-Belaja peale ette wõtta, kuid on seni igal pool tagasi aetud.

Meie lõuna wäerindal Pihkwa järwe ja Lubani järwe wahel wõeti sel nädalal meie poolt pealetungimine ette, et waenlast Belitaja ja Kudobi jõgede taha wisata. See operatsioon õnnestas hiilgawalt. Minimaalfete kaotustega meie poolt pai- sati waenlane peale ägedaid lahinguid nende jõgede taha, kusjuures ta rasket kahju nii inimeste kui ka warustuse poolest sai.

Peale selle operatsiooni teostamist lõhuti meie wägede poolt Belitaja fillad ära. Wiimaste teadete järele on waenlane Belitaja ääre uusi wägesid juure toonud. Waenlase lõwendatud salgad liiguwad Belitaja lääne kallast mööda lõunapoolt põhja poole ja tatsuwad meie eelsalku tagasi tõrjuda. Ülejooskitutelt saadud teadete järele on waenlase soldatite meeleolu rahutu; neil puuduwad soojad riided, sinelib ja saapad; isõl on halb, ümberkäimine ülekohtune. Sageasti tuleb mahala- stamisi ette; jooksitute arw läheb iga päewaga suu- remaks.

Liia sihil Läti wäerindal Salka-Wene wägede wastas oli nädala jooksul wastastikune püssi, kuuli- pildujate ja suurtüki tulewahetus, millest ka meie soo- musrongid osa wõtsid.

Salka kapitulatsiooni põhjused 11. novembril 1918.

(Prantsuse Suure Peakorteri ametlikkude dokumentide järele).

(Järg*)

Viiduwägede ülemjuhatajale oli pealetungimine Reims'i ümber parajaks juhuseks üleülbise pealetungi- mise uuesti algamiseks. Dõdeti Salka parema tiiva kallale tungimisi Reims'i ja Saulgonne wahel ja nimelt Aisne ja Marne waheli frondilooga ida-, tagu- ja lõunapoolse külje peale. Oli teada, et juuli algusest saadit umbes 40 Salka diwitsi selle looga wahel seisid. Nüüd wõis see hull täiendust saada ainult üheainsa

*) W. „Sõdur“ nr. 31.

raudtee taudu, nimelt Guignicourt = Missy-sur = Visne-
Fere-en-Tardenois liini mööda, mis ida- ja lagupool
Soissons'i ainult 15 kl. frondist kaugel oli.

Kui see raudteeliin liitlaste kätte langeb või vähe-
malt nende suurtükiväe mõjuva tule alla satub, siis
saab Sassa sõjavägede olemine Chateau-Thierry
looga vahel mõimatult.

Sellepärast otsustas liiduvägede ülemjuhatus
juba esimisel juuni päeval vastupealetungimist
Visne ja Durcq'i vahel ette võtta. Seda vastupeale-
tungimist tuli toetada pealetungimisega Chateau-Thierry
vahelise looga teise külje peale, et seda looka kinni
suruda ehk vähemalt vastast sealt lahkuma sundida.

Kiisamuti katsetati idapoolses Champagnes vas-
tupealetungimist pealetungivate Sassa väehulkade ida-
tiiva vastu ette võtta sel juhtumisel, kui need hul-
gad lõunapoolse pealsid tungima. Sel otstarbel
tõmmati reservid lõunapool Argonne'i kottu.

Juust samal päeval, kui Sassa diviisid oma tormi-
jooksu-seisukohtadele asusid, koguti ka liitlaste diviisid
kottu, et fakslastele külje pealt kallale tungida.

Seega oli liiduvägede ülemjuhatus esimest korda
üleoleku Sassa ülemjuhatusse üle omandanud ja ei an-
nud seda siit peale enam käest ära.

14. juulil seisid 81-st reservis olevast Sassa diviis-
ist umbes 30 Chateau-Thierry-Argonne frondijattu
vägede seljataga. 15. juuli hommikul asusid fakslasted
pealetungimisele.

Champagnes nende varises kallaletungimine Prantsuse
esimeses liinis armetult kottu. Reims'i ja Marne vahel
pandi ta teises liinis seisma. Lõunapool Marne'i
oli fakslastel natuke edu: neil läks korda 6—8 kl.
sügavuselt prantslaste frondi sisse tungida ja kõrgus-
titudel Faulgonne ja Dormans'i vahel lända kinnituda.

16. ja 17. juulil oli fakslaste pealetungimise hoog
Epernay peale sihitud, kuid prantslaste kestvate vastu-
lõhkide all mõis vastane ainult veel vähe maad võita.
17. juuli õhtul oli fakslaste edasitungimine täielikult
seisma pandud.

Väbimurdmise ning laia looga asemel Champagnes
ja Brie's oli vastasel ainult väike kohalike tähendusega
taktiilise kordaminekuid olnud, mis tema suuri
kaotusi üles ei suutnud kaaluda. Pealegi ei toonud
see pealetungimine VII. ja I. Sassa armee üleüldiselt
seisukorda sugugi parandust; otse selle vastu: Sassa
väeosad, mis üle Marne olid tunginud, olid raskes
seisukorras. Neid ähvardas iga filmapill hädaoht
jõlle wifatud saada, nende toimine ja varustamine
sündis ainult silbade laudu, mis liitlaste suurtükide
ja lendurite alalise tule all seisid.

18. juulil jõudis Sassa ülemjuhatus oma nurja-
mineku täielikule äratundmisele. Sel filmapillgul algasid
X. ja VI. Prantsuse armee omalord pealetungimist.
Fakslasted ootasid hirmuga seda pealetungimist; arwurikad
dokumendid tõendavad seda. Sellepärast oli neil selle
frondi taga teises liinis peale positsioonidiviiside veel
8 toetusdiviisid valmis pandud.

Kuid Sassa ülemjuhatus oli ekinud oma arvetes
liiduvägede pealetungimise mõjuvuse kohta. Esimeses
pealetungimise hoos jõudis Prantsuse X. armee pea-
aegu Chateau-Thierry-Soissons'i teeni välja. Sois-
sons'i ristitee, Missy-sur-Visne raudtee haru, mis
täiendust muretsete kõigile Visne ja Marne wahel
sisetunginud Sassa väeosadele, seisid siit peale liit-
laste tule all.

Omalt poolt asub Prantsuse V. armee Italia
torpuste toetusel Reims'i ja Marne vahel uuesti

pealetungimile ja nimelt ühenduses X. ja VI. armeega.
Vastase mõlemad tiivad löövad kõituma.

Sassa ülemjuhatus jõuab nüüd otsusele, et lahing
tuleb siinkohal lõpetada, sest kõik tema ühendused on
hädas ja võitluse jätkamine nõuaks talt iga päev
uute diviiside tulle saatmist. Nii on ta sunnitud kasku
tagasiminekuks andama. Neli päeva enne seda oli
käst pealetungimiseks antud!

See tagasimineku sünnib pikkamisi kindla kawa
järel, kuid matkab rasteid kaotusi. Sest, et peasta
määratud materjali ja tagavarade hulka, mis
Marne ja Visne vahel kottu on kuhjatud, tuleb vahet-
pidamata uusi väeosasid tulle facta, et liiduvägede
pealerõhumist kinni pidada.

18. juulil selgub, et Sassa ülemjuhatus igalt poolt
abivägesid kottu peab tooma. Kroonprints saadab
oma kohalised reservid appi ja lasab ka Royon'i alt
diviisid tuua, siis veel Champagnesist need diviisid,
mis pärast nurjaläänud pealetungimist 15. juulist veel
saadaval on. Kuid nendest ei jattu veel. Ka teistelt
frontidelt peab vägesid tooma: Galwitz peab 3 di-
viisid andma, Watari kroonprints 6 diviisid. Diviisid,
mis 15. juulil Champagnes peale tungisid, peavad
uuesti tulle minema. Isegi katsetatud pealetungimine
Flandrias peab ära jääma.

19. juulil taganeb fakslane üle Marne ja 27-dal
lähed ta liitlaste alalisele pealesurumisel Durcq'i taha
tagasi. 3. ja 4. augustil lähed ta juba Vesle taha.
Nii oli siis tulnud selle vastand, mis oodetud oli.
Katsetatud ähwardama looga sünnitamise asemel Cham-
panges ja Bries oli Sassa ülemjuhatus sunnitud oma
fronti Visne ja Vesle jonele tagasi võtma. Prant-
suse reservid aga jätkus mitte ainult frondi sisse
löödud aukude täitmiseks, vaid ka vastupealetungi-
mise ette võtmiseks. Ainult õige väite aja Inglise
reservid (2 diviisid) võttis lahingust osa. Selle vastu
aga pidid kroonprints Rupprecht'i reservid kõige suurema
tirussega Lillest Visne jonele minema. Ja et viimaks
Sassa ülemjuhatus katsetatud pealetungimisest Flandrias
loobuma peab, võtavad liitlased algatuse uueks
lahinguks Dije ja mere vahel oma kätte.

Nii aeti siis Sassa ülemjuhatus plaan 18. juulil
nurja. Siit peale kuni vaherahu tegemiseni peab
vastane end liitlaste tahte alla paenutama.

(Järgneb.)

Ludendorffi sõjamälestused.

Hindenburg ja Ludendorff — nendes kahes nimes
kehastus Sassa vägede ülemjuhatus maailmasõjas.

Kui 1918. aasta sügisel Sassa sõjaline mõim liidu-
vägede hoopide all purunes ja kodus revolutsioon
lahti puhkes, oli Ludendorff sunnitud Saksamaalt
lahkuma ja Rootsi minema. Seal viibides on tal
aega olnud oma sõjamälestusi üles tähendada, mis
nüüd üle 600 leheküljelise suuretaustalise raamatuna
trükiti on ilmunud.* See on kahtlemata kõige täht-
sam teos, mis siitamaani maailmasõja kohta on aval-
datud.

Muidugi vaatleb Ludendorff sündmusi Sassa
ülemjuhatusse seisukohalt, kuid sellepärast on ta kirjeldus

*) Ludendorff kirjutab oma raamatu eesõnes: „Kõige
nelja sõja-aasta jookul ei olnud mul mõimalit älestähendusi
teha. Mul puudus selle aeg. Et mul näid rahu on, siis
tasun seda puudust ja kirjutan oma sõjamälestused üles, pea-
asjalikult meelespidamise järele.“

imestatimiseväärt rahulik ja sõrdlemise objektivne, niipalju kui üks inimene oma tegusid jutustades üleüldise objektivne olla võid. Ta ei tiku oma isikuga ette, ega püüa ka vastast sihilikult halvemas valguses paista lasta.

Tema ülestähenduste eratorralise tähtsuse pärast avaldame väljavõtteid huvitavamatest kohtadest ja refereerime üksikuid peatükka, niipalju kui meie ruum seda lubab.

Rudendorffi mõtteviis ja tegevus.

"Sõda, mida kindralfeldmarschal v. Hindenburg ja mina 1916. aasta 29. augustist peale, mil meie ülema väejuhatus oma kätte võidime, juhtima pidime, kuulub maailma ajaloo kõige raskemate hulka. Midagi suuremat ja kühutamamat ei ole maatera veel kunagi enne näinud. Saksamaa ühes oma nõrdate lepinglas- tega võitles maailma vastu. Väga raskeid otsusi tuli teha. Meed otsused dikteerisid endid ise sõjalisest seisukorrast, meie arusaamisest sõjast ja selle sõja olust.

Maaväed ja laemastitud võitlejad üksteise vastu nagu endisteski sõdades, eht küll sõdivad jõud määratamad ja võitluse vahendid kühutamamad olid kui kunagi enne. Teisiti kui viimastes sõdades seisid rahvad oma terve jõuga oma sõjaväe taga ja vaimustasid teda. Ainult Prantsusmaa pakkus juba 1870/71 sarnast pilti

Kus maaväe ja meremäe jõud algas ja rahva oma lõppes, ei olnud selles sõjas enam märgata. Sõjavägi ja rahvas olid üks. Maailm nägi rahvasõda selle sõna kirjapähele mõttes. Niisuguse koondunud jõuga võitlejad maatera vägemad riigid üksteise vastu. Võitluse waenuliste vägede vastu määratutel väerindadel ja laialistel merebel figines juure võitlus wäenuliste rahwaste hinge ja elujõu vastu, et seda porali- seerida ja hävitada.

Serge ja vähe hädaohhtlik on tugewate bataljoni- dega sõda pidada ja lahinguid lüüa. Kuid niisuguses seisukorras ei ole kindralfeldmarschal ja mina esimesel kolmel sõja-aastal mitte olnud. Sellepärast ei jäänud meie midagi muud üle kui kohuse ja sädametunnis- tuse järele talitada ja seda eneste peale võtta, mis meie võidu saavutamiseks tarviliks pidamise. Onn oli sel ajal meie pool.

Kui meie märtsis 1918 nii tasulitus jõudude wahel- korras peale tungisime, nagu sõda seda Saksamaale weel ei olnud annud, jattus jõudu suurteks võitubets, kuid mitte kiireks otustamiseks. Siis nõrkes meie jõud, kuna waenlane tugewnes.

See maailma- ja rahvasõda nõudis määratumat meilt fakslastelt, selle peal ta kõige oma rõhuwa ras- tusega lasus. Iga üksil pidi oma wiimase ära andma, kui ta seda sõda võita tahtis. Meie pidime sõna tõsises mõttes kuni wiimse were- ja digitiilgani võit- lema ja tõõtama ning sellejuures wõitlushimulisteks ja, weel enam, wõidurõõmsateks jääma: raske kuid sundiv nõue, hoolimata elu puudustest, mis waenlane meie walmistas, hoolimata waenulise propaganda tormist, mis wäliselt nii tähelepanemata, kuid ometigi nii alg- jbuline oli.

Kindralfeldmarschal ja mina andsime warsti peale seda, kui meid ülemasse väejuhatusse oli kutsutud ja kui meie seisukorra tõsibuse ära olime tunnud, riigi- kantslerile oma waated sõja tarwiduste kohta teada, mis ühtlasi ka meremäe tarwidused olid, ja selgitasime siit lobumaale tekkivaid ülesandeid. Meie kutsusime teda sõjalisele loosiõttamisele ja olime lootusriikad, hoolimata seisukorra ähwardawast tõsibusest.

Walitus terwitas meie astumist ülemasse wäe- juhatusse. Meie tulime talle otsetohese usaldusega vastu. Warsti aga hakkasid üksteisega heitlema: kaks mõtteilma, üks efitatud walituse waadetest, teine meie waadetest. See wastolu oli meie raskets pettumuseks ja ühtlasi suureks koormaks.

Berlinis ei suudetud meie waateid sõjatarwiduste kohta tunnistada ega seda raudset tahtejõudu leida, mis kõike rahwast oleks wallanud ja tema elamist ja mõtlemist ainult selle ühe mõtte — sõja ja võidu — peale juhtinud.

Viidu suured demokraatiad on sellega toime saanud. Gambetta 1870/71 aasta sõjas, Clemenceau ja Liond George selles sõjas panid raudse tahtejõuga oma rah- wad võidu teenistusse.

Selle asemel et kõiki jõudusid kõige kõrgema kraadini pingutada ja rahu lahinguwäljal kätte wõidelda, nagu seda sõja põhimõte nõuab, asuti Berlinis teisele teele. Hatati ikka rohkem tofuleppimisest kõnelema, ilma et rahwale ühtlasi tugewat sõjalist impulsi oleks antud. Berlinis usuti wõi taheti uskuda, et waenu- lised rahwad ootawad igatsufega lepitusõnu ja sum- mid oma walitused rahu tegema. Nii wähe tunti seal waenuliste rahwaste ja nende walituste waimulaadi, nende tugewat rahwuslist mõtteviisi ja raudset tahte- jõudu. Berlin ei olnud endisite aegade sündmustest midagi õppinud. Siin tunti ainult oma wõimetust waenlase vastu, kaotati lootus võidu peale ja lasti end woolust ajada. Mõte rahust läts tugewamaks, kui tahtmine wõidum wõidelda... Sõja hüglakõnnused asetati ikka rohkem ja rohkem tahapoole. Siisepoliitiline mõtlemine ja mõtlemine oma enese „mina“ peale laswasid neist üle. See sai õnnetuseks isamaale.

Wõib olla, et rewolutsioon, mida Europa näid üle elab, teise ilmatorra loob ja rahwaste mõtted ja tunded küpsemaks teeb diguserahule ja inimkonna lepitusele. Waherahu ja rahu tingimised ei digusta küll niisugust waadet. Kui mina esimeseks kindral- kortermeisteriks olin, ei olnud maailm igatahes wael mitte muntunud...

Kõrgis küsimustes pööris ülem väejuhatus põhi- seadusliste tegurite poole. Sõda nõudis temalt iga filmapill kiireid ja kaugele ulatawaid otsusi, ta nõudis ja edendas otustamise wõimet. Berlinis jäädi rahwaja harjumustesse. Wastuseid, ta kõige tähtsamates küsimustes, anti sagebaste nõbalate pärast. Berlini ametikohtade kuulmata wentitawa asjaajamise ja sõjandubmiste mittetunnistamise järeldusel muntus wastastituse läbiläimise toon sagebaste tarmiks. Meie tahetsefime seda. Meil põles tuli hinge peal. Oli tarwis kiiresti talitata, sest sagebaste oli tarwis määratumat lahju ära hoida.

Rahu ajal oli riigivalitus kõigile ametikohtadele otustandem. Walisamet tundis end igast armustusest ülemal seiswat. Ainult suure waewaga wõisid riigi ministeeriumid ära harjuda asjaoluga, et sõja algusega ülemas wäejuhatuses wõim oli tekkimud, kes mitte ai- nult ühtlasi wastutust riigikantsleriga ei jaganud, waid nii suurt wastutust kandis, et ta seda enam energilisele tegevusele oli sunnitud, mida wähem ta niisu- gust tegevust Berlinis ees leidis. Olfessin tahtimud, et ta walitus sellest kihtlast asjaolust selgesti aru oleks saanud...

Walitus läts omaenese teed ja ei ole ülema wäe- juhatusse pärast midagi tegemata jätimud, mis ta teha tarwiliks arwas. Palju jäi aga tegemata, mis sõja- pidamise seisukohast tungwalt tarwiliks oli tunnistatud.

Mõnedel aladel pidi ülem ülemjuhatus juba kohe pärast sõja lahtipuhkemist tegewalt üles astuma, kus see dieti teiste wõimude asi oleks olnu. Ajatirjanduse ja tsentjuuri lai ala, waenulise salakuulamise ja saboteerimise kaotamine kodumaal, kui ka riigitorra kulu- tamiseks töötawate jõudude ülesleidmine jäi sõjapida- mise lahjuts sõjalise omaabi asjaks. Selgusetus all- wuse asjus ja kohaste isikute puudus tatisasid ameti- kohtade algatust. Suure wastutuse tunne kihutas kindralstaapi loowale tööle.

Tema wõis ka ennemini isikute puudust sõjawäest täita, nimelt teenistusest wabastatud ohwitseride- eriteadlastega. Nii läks juhtimine kindralstaabi kätte.

Täitmise oga jäi fagedasti koduste wõimude kätte. Wastutawate ametikohtade wõimupiirid ei olnud selged. Hõõrumised olid möödapääsemata. Selge ja kindel juhtimine kodus, nagu seda ülemjuhatus fagedasti palus, oleks niisugused hõõrumised wõimatuks teinud.

(Järgneb.)

Segateated.

Demobiliseerimise komisjoni tegewusest

Töö- ja hooletandeministeeriumi algatusel asutati 16. septembril s. a. töö- ja hooletandeministeeriumi juure demobiliseerimise komisjon, mille ülesandeks on sõja lõpetamise korral wabanewate tööhõudude rahuaja elutingimistesse wiimise plaani wäljatöötamine. Selle ülesande kätteasaamiseks pööras komisjon: 1) sissemini- steeriumi poole ettepanekuga rahwarwae komisjonidelt teateid koguda, kui palju ja misugused tööhõud on mobiliseeritud; 2) riigi ja kogufondliste asutuste poole järelepärimisega, kui palju saab tarwis minema waba- newat tööhõudu.

9. oktoobrini sissetulnud wastustest oleksid üleül- dise tähtsusega: haridusministeerium wõib praegu kõik sõjateenistuses olemad kõrgema ja keskkooli haridusega isikud õpetajatena ära kasutada, kui nad juba soowivad. Kohtuministeeriumis on kõrgema juriidilise haridusega tööhõudusid niipalju tarwis, kui neid leidub. Teiste kohtade peale somas ministeeriumis on sagedane nõud- mine intelligent tööhõudude järele kohtuasutuste kantsi- leidesse ja kriminaal-politsei ametnikkudeks. Põllutöö- ministeerium tarwitab—agronome (kõrgema harid.), põllutöö instruktorid, ülemwalitsejaid, karjakaswatuse instruktorid, kontrollasfissirnta, metsaülemaid (kõrg. har.), metsa eriteadlasi, tehnikuid, maamõõtjaid, joonistajaid ja kantslele ametnikka.

Praegu kogub sõjaministeerium demobiliseerimise komisjoni ülesandel teateid nendelt sõdurilt, kellel wabaksaaamise puhul kuhugi minna ei ole, kuhu ja misugusele tööle nad soowivad minna.

Koltshaki wõit Turkestanis.

„Timesile“ teatatase Koltshaki wäerinnalt 12. okt.: Jda-Turkestanis on punane wägi ümber piiratud ja peab alla andma. Wangi wõetud on üle 33 tuhande enamlaste. Siberi walitsuse teedeministri teadete järel on walged wäed wiimaste wõitluste ajal Taschtendis 25 wõdurit ning 5000 wagunit saagiks saanud. Kaud- teed on Taschtendis 400 wersta ära wõetud.

Denikini wäed Drelli ära wõtnud.

Wiimaste teadete järele on Denikini wäed Drelli ära wõtnud ja põhja poole edasi tunginud. Nad lähenewad Kalugale.

Liitlased annawad Poolamaale sõjawarustust.

Reuterile teatatase Pariisist: Liitlaste kõrgem nõu- fogu otsustas Poolamaale sõjawarustust saata, peaa- jalikult Brantfise tagawaradest. Teade, et kindral Wanginile kohuselt on tehtud Läänemeremaade ühjen- damise üle fakslaste poolt walwata, leiab kinnitust.

Sõdurite sport

Tartu tagawara bataljoni spordipidu tagajärjed.

14. septembril s. a. Tartu tagawara bataljoni poolt toimendatud spordipidul muu seas korraldatud kergejõustiku harjutustel saawutati järgmised paremad tagajärjed:

Oda:	
A. Satit	43. 48.
Karl Mats	33. 65.
Diskus.	
A. Satit	35. 50.
D. Wiitub	30. 15.
Kepihüpe.	
A. Satit	2. 89.
G. Udras	2. 82.
E. Sulg	2. 67.

Karwa garnisoni spordiwõistluste taga- järjed.

Kalewlaste Malewa Spordi Selga korraldusel pandi Karwa garnisoni sõduritele kolmenädalised terge- jõustiit kursused toime, mille lõpul 15—18 oktoobril omawahelised wõistlused ära peeti. Tagajärjed olid järgmised:

100 mt. jooks.	
1) F. Jufow (3. raste kat.)	13. mt. 7. jef.
2) E. Hollberg (4 polgu 1 pat. 1 rood)	13 „ 9 „
3) J. Sawusjon (2. raste batari)	14 „ 2 „
400 mt. jooks.	
1) E. Hollberg (4 p. 1. p. 1 r.)	1 m. 07,2 „
2) F. Jufow (3 r. 6)	1 „ 10, „
3) Rüktenberg (4. p. 1. 7 r.)	1 „ 10,5 „
Jooks 1500 mt.	
1) E. Hollberg (4 p. 1 p 1 r.)	5 m. 05,2 „
2) R. Djasjon (6 r. bat.)	5 „ 25,1 „
3) Rüktenberg (4 p. 1 p. 7 r.)	5 „ 55,3 „
5000 m. jooks.	
1) R. Djasjon (6 r. bat.)	19 m. 51,2 „
2) Meero (4 p. jõe kom.)	19 „ 57,5 „
3) Ja (3. raste bat.)	20 „ 48 „
Kaugushüpe hooga.	
1) E. Holberg (4 p. 1 p. 1 r.)	475 cm.
2) F. Jufow (3 r. bat.)	445 „
3) Ruusit (4 p. 2 p. 6 r.)	428 „
Kõrgushüpe hooga.	
1) E. Holberg (4 p. 1 p. 1 r.)	135 cm.
2) F. Jufow (3 r. bat.)	125 „
3) Roppelman (4 p. 2 p. 8 r.)	120 „

Kepihüpe.	
1) Silberg (4 p. 2 p. 5 r.)	185 cm.
2) Roppelman (4 p. 2 p. 8 r.)	180 „

Kettahende.	
1) J. Stiglit (2 r. bat.)	24 m. 62 cm.
2) E. Holberg (4 p. 1 p. 1 r.)	22 „ 65 „
3) A. Amberg (4 p. 1 p. 4 r.)	22 „ 22 „

Kulitõuge.	
1) J. Stiglit (2 r. bat.)	9 m. 88 cm.
2) J. Malwa (4 p. 2 p. 5 r.)	9 „ 57 „
3) F. Werder (4 p. 2 p. 6 r.)	9 „ 48 „

Odatiiske.	
1) A. Siitwerstow (4 p. jõe kom.)	33 m. 88 cm.
2) J. Malwa (4 p. 2 p. 5 r.)	32 „ 85 „
3) R. Kirgi (4 p. 2 p. 5 r.)	27 „ 95 „

Stafett 4×100 m.

- 1) II raske suurtükiväe diviisjoni I komando
(Ja, Djasjon, Sawusjon, Zujow) — 59,9 sek.
2) II raske suurtükiväe diviisjoni II komando
(Stiglitš, Onutit, Reispafš, Südrätšep) — 1 m. 01,3f.
3) IV polgu komando
(Keero, Siliverstow, Kirgi, Šolberg) — 1 m. 02,5 f.
Kõiewedu.
1) IV polgu komando
(Silberg, Kuntur, Umelas, Lamp, Werder, Kingsep.)

|| * || **Kirjawastused.** || * ||

H. M.—Tegewas wäes. Nagu meie järele oleme kuulnud, ei ole ajalehtedes ilmunud teated sõdurite-ülidõpilaste wabastamise kawatsuse kohta mitte täiesti täpiseks. Ülem wäejuhatus ei leia praegu veel mitte võimaliku olemat üldõpilasi—nii rahwa-wäelasi kui ka ohwitseri—wäeteenistusest wabastada. Edasiõppimist võimaldada kawatsustse eialgu ainult teftkoolidõpilastele-sõduritele.

M. W.—Kakweres. Teil on täielik õigus tugeant järele oma palgawahet kätte saada.

A. W.—Karulas. Teie luuletus „Eestimaa meid kutsub!!!“ ei lähe „Sõdurile.“

Wastutaw toimetaja: Rindralstaabi polkownik Rinf.

Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

„Sõdur“ nr. 1 ja 29

wahetatakse uute wastu ümber.

„Sõduri“ talitus.

Tellimise wastuwõtjaid

palume tellimise raha ära saata.

„Sõduri“ talitus.

Ilmus trükist: SETUKESTE ELUKOHAD JA ARW.

Äratrük Dr. Hurti Setukeste laulude sissejuhatuses. Lisaks kolmewärwiline Setumaa kaart mõõduga 1:230000.

==== **Hind 3 marka,** ====

Saada Sõjawäe trükikoja kantseleist, Tallinnas Rütli tänawal nr. 13.

Sõjawäe Topograafia Jaoskonna

wäljaandel on ilmunud:

Eestimaa kaart. Mõet 10 wersta tollis.

==== Hind 8 marka. ====

Eestimaa kaart. Mõet 15 wersta tollis.

==== Hind 4 marka. ====

Meie wäerinna liin 14. juunil 1919.

==== Hind 2 marka. ====

Jda-Euroopa kaart. Mõet 175 wersta tollis.

==== Hind 2,50 marka. ====

Eestimaa teede kaart.

Mõet: 25 wersta tollis. Hind 2 marka.

Pihkwa ümbruse kaart. Mõet: 3 wersta tollis.

==== Hind 2 marka. ====

Saada raamatukauplustest ja Sõjawäe Topograafia Jaoskonnast, Tallinnas, Lai tänaw nr. 39 (teiselt korral).